

เรื่อง พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ส่งคำโต้แย้งและคำโต้แย้งเพิ่มเติมของจำเลยทั้งสอง (นายวิชา เบ้าพิมพ์า ที่ ๑ และนางสาวอนา วงศ์สิงห์ ที่ ๒) ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ อ ๑๕๗๑/๒๕๖๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งฉบับ โดยเฉพาะบทบัญญัติในมาตรา ๔ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากกำหนดโทษอาญาแก่ผู้ออกเช็คในความผิดซึ่งไม่ใช่ความผิดร้ายแรง เป็นความผิดเล็กน้อย ยอมความได้ และมีลักษณะเป็นความผิดทางแพ่งซึ่งมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงินใช้บังคับอยู่แล้ว เจ้าหนี้มักใช้โทษทางอาญาดังกล่าวเป็นเครื่องมือบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ช่มชู้ดำเนินคดีอาญากับผู้ออกเช็ค ทำให้ผู้ออกเช็คตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ถูกควบคุมตัวหรือขัง ตลอดจนถูกลงโทษปรับหรือจำคุก เพียงเพราะเหตุไม่สามารถชำระหนี้ได้ ไม่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๑ (๒) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๑ บทบัญญัติดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลระหว่างผู้ใช้เช็คกับผู้ใช้ตั๋วเงินประเภทอื่นอย่างไม่เท่าเทียมกัน เพราะมีเพียงเช็คเท่านั้นที่มีโทษทางอาญา อีกทั้งการกำหนดองค์ประกอบความผิดยังทำให้ผู้ออกเช็คที่ไม่มีเจตนาทุจริตแต่ไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ทันอยู่ในข่ายต้องรับผิดทางอาญา ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน สามารถนำมาตรการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญาได้ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำโต้แย้งและคำโต้แย้งเพิ่มเติมของจำเลยทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จะใช้บังคับแก่คดีและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ เมื่อจำเลยทั้งสองโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ส่วนที่โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ มีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้เช็คเป็นที่นิยมแพร่หลายในทางธุรกิจ บุคคลบางกลุ่มใช้เช็คเป็นเครื่องมือทุจริตฉ้อโกงโดยจ่ายเช็คแล้วไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ ทำให้เช็คขาดความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อระบบการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ รัฐจำเป็นต้องออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องปรามไม่ให้มีการสั่งจ่ายเช็คโดยทุจริต โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติให้ผู้ออกเช็คที่มีเงื่อนไขข้อเท็จจริงตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๕) มีความผิดอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ผู้ออกเช็คต้องระมัดระวังและออกเช็คโดยสุจริตเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย หากใช้ลงโทษผู้ออกเช็คทุกกรณี ศาลจะพิพากษาลงโทษตามมาตรา ๔ วรรคสอง ต่อเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงโดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้กระทำความผิดหรือการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๕) เท่านั้น ศาลใช้ดุลพินิจได้ตามความหนักเบาของการกระทำความผิด เมื่อชั่งน้ำหนักแล้วประโยชน์สาธารณะที่ได้จากการมีหลักประกันความน่าเชื่อถือของเช็คและระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีน้ำหนักมากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนอันเนื่องมาจากการใช้โทษทางอาญาในกฎหมายดังกล่าว อีกทั้งมาตรา ๕ และมาตรา ๗ บัญญัติให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้กระทำความผิดใช้เงินตามเช็คแก่ผู้ทรงเช็คหรือแก่ธนาคารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ออกเช็คได้รับหนังสือบอกกล่าวจากผู้ทรงเช็คว่าธนาคารไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น หรือวันที่ผู้กระทำความผิดออกเช็คเพื่อใช้เงินนั้นสิ้นผลผูกพันไปก่อน ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บทบัญญัติดังกล่าวเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล นอกจากนี้ กฎหมายบัญญัติหลักการและการบังคับใช้ตัวเงินแต่ละประเภทไว้แตกต่างกัน กฎหมายอาจบัญญัติความคุ้มครองไว้ต่างกันได้ ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค ประกอบกับบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิด และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นเป็นไปตามโทษที่บัญญัติไว้เท่านั้น ไม่ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ไม่ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจิรนิติ หะวานนท์ นายภคกุล เทพพิทักษ์ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ นายอุดม รัฐอมฤต และนายสุเมธ รอยกุลเจริญ

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๔๑ ตอนที่ ๔๕ ก วันที่ ๓๑
กรกฎาคม ๒๕๖๗

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน

นางสาวศัลยา ชาญศรีสมุทร

นายจิรภัฏฐ์ อนุสาภา ผอ.กค.๗

นายสุภัทร แสงประดับ ผอ.สค.๓

นางสาวธาริณี มณีรอด ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นางสาวศัลยา ชาญศรีสมุทร

นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญชำนาญการ

นางสาวร่มปรางค์ สวมประจำ รอง ลสร. ตรวจ

นายสุทธิรักษ์ ทรงศิริไโล ลสร. ตรวจ